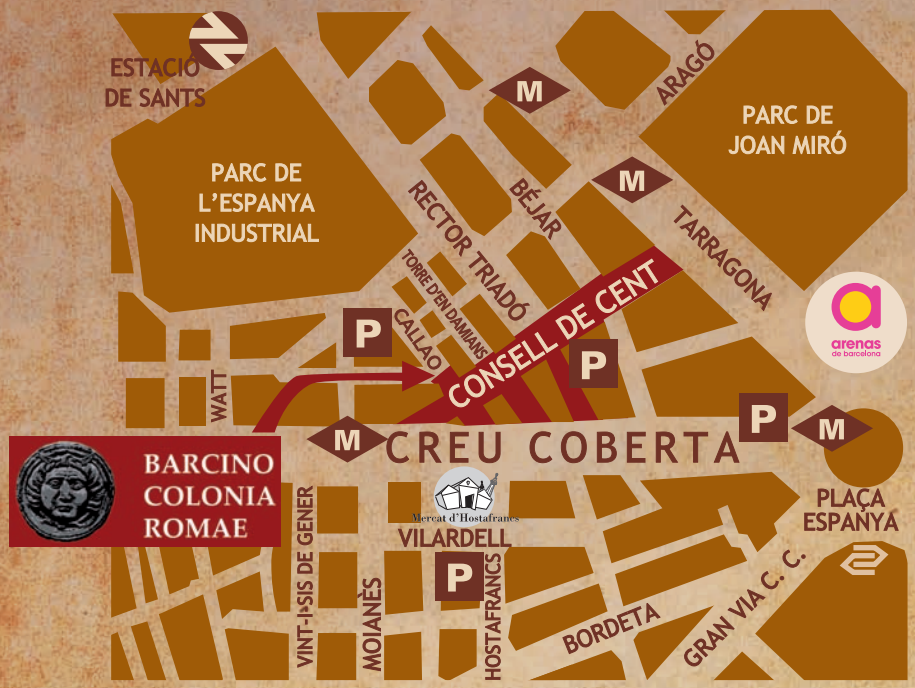

www.fch.cat www.barcinooriens.cat www.creucoberta.com

Organitza:

ASSOCIACIÓ de COMERCIANTS CREU COBERTA

www.sants-creucoberta.com
info@creucoberta.com
tel. 93 332 17 07

Col·labora:

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
CCAM Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Museu d'Arqueologia de Catalunya
museubadalona
Reconstrucció Històrica de Badalona
Museu d'Història de Catalunya
No sabem un anem
Fàbrica de Sants Espai Alemany
Federació d'Associacions d'Entitats Comerciants Hostafrancs
Tarraco Viva
Santa Radio 103.2 FM
Magia Celebratio
Tastaferr

I JORNADES ROMANES DE BARCELONA 14·19 JUNY A CREU COBERTA

BARCINO COLONIA ROMAE

Fruit de la col·laboració i entesa entre l'*Associació de Comerciants de Creu Coberta*, la *Fundació Cultural Hostafrancs* i el Grup de Recreació i Reconstrucció Històrica *Barcino Oriens* ha nascut el projecte **BARCINO·COLONIA·ROMAE**, les **1es JORNADES ROMANES DE BARCELONA** i **El Mercat Romà de Creu Coberta.**

Les Jornades de Recreació i Divulgació Històrica Romana pretenen difondre el coneixement de la història antiga fent que tothom pugui *veure, sentir i tocar* els elements essencials que caracteritzen aquest període fonamental de la història de la humanitat, de la nostra història. **"Veure"** vol dir presentar activitats que ens acostin a la realitat del món antic. **"Sentir"** significa mostrar cada recreació i reconstrucció històrica de la manera més propera a l'interlocutor perquè desenvolupi l'empatia històrica a bastament. I **"Tocar"** és fer realitat els objectes, les imatges, les eines, els vestits i altres aspectes diversos de l'antiguitat a fi d'apropar-los a l'espectador.

La Recreació Històrica, doncs, vol donar vida al passat en els nostres dies i d'aquesta manera posar a l'abast de tothom la Història de la Cultura amb una perspectiva tant dinàmica com divertida i amb una forma didàctica i propera, amb l'objectiu de fer seva la màxima llatina del *"docere et delectare"* (ensenyar i gaudir, ensenyar i fer que qui aprèn es diverteixi, s'ho passi bé, tant o més que aquell qui ensenya).

Agraïm el suport i l'empenta dels patrocinadors i col·laboradors *(Tarraco Viva, la Magna Celebratio Baetulonensis, el Grup de Reconstrucció Històrica de Badalona, El Museu d'Arqueologia de Catalunya, el Museu de Badalona, El Museu d'Història de Catalunya,* el grup de Teatre *"No sabem on anem"* i l'*Escola Joan Pelegrí)* que amb la seva confiança faran que aquest esdeveniment perduri en el temps per a tots vosaltres.

Us donem, doncs, la benvinguda a aquesta primera edició de les **BARCINO·COLONIA·ROMAE**. Desitgem que en gaudiu tot passejant, mirant, participant-hi i aprenent-ne i que sigueu vosaltres, ciutadans de la *Barcino* del segle XXI, els qui feu possible que any rere any tornem a la *Barcino* dels nostres orígens.

Ricard Llop Altés

Els actes de les Jornades Romanes **BARCINO·COLONIA·ROMAE** tenen reservat el dret d'admissió i l'organització té la potestat d'expulsar de qualsevol acte tothom que no compleixi les normes i regles bàsiques de comportament i respecte.

De 14.30 h a 16.00 h

Thermopolium. Restaurant.

Menjador de la Fundació Cultural Hostafrancs (C/ Torre d'en Damians, 6)

A càrrec de ScolaRest sota la supervisió gastronòmica de Barcino Oriens.

Reconstrucció i Recreació Històrica. Podeu gaudir d'un menú-degustació cuinat segons les receptes dels més famosos gastrònoms romans, Apici, Plini, Columel·la... i apropar-vos al gust del menjar de fa XXI segles: sense tomàquet ni patates, sense cap ingredient provinent d'Amèrica (encara falten 15 segles perquè sigui descoberta!).

Activitat de pagament. Preu del menú-degustació: 20 € Places limitades.

(S'ha d'adquirir el tiquet per dinar al Punt d'Informació. Es pot reservar fent una trucada al tel. 93 431 62 00 i deixant l'encàrrec i el nom a la Srta. Sílvia i recollir el tiquet després d'haver donat el nom i haver fet el pagament al Punt d'Informació de les Jornades o adquirir el tiquet per dinar el mateix dia. *Es recomana fer la reserva amb antelació!*)

Menú-degustació del dissabte 18 de juny

GVSTATIO (aperitiu)
Moretum (pasta de formatge amb all, api i espècies)
Epithyrum (olivada per menjar després del formatge acompanyada de bastonets de pa amb sal i romaní)
Oliva in salsura (olives adobades)
Oua coturnicis elixa (ous durs de guatlla amb salsa vinagreta)

PRIMA MENSA (menjar principal)
Cicera cum ius ouumque (cigrons amb salsa i ou)
Ius in sarda (sardines amb salsa)
Pernae coctarum cum ficus (Pernil rostit amb figues)

SECVNDA MENSA (postres)
Tiropatina piperota (flam amb pebre negre)
Nucleos, nuces, auellanas (fruites seques)

Aigua i Vi

Menú-degustació del diumenge 19 de juny

GVSTATIO (aperitiu)
Moretum (pasta de formatge amb all, api i espècies)
Epithyrum (olivada per menjar després del formatge acompanyada de bastonets de pa amb sal i romaní)
Oliva in salsura (olives adobades)
Oua coturnicis elixa (ous durs de guatlla amb salsa vinagreta)

PRIMA MENSA (menjar principal)
Cicera cum ius ouumque (cigrons amb salsa i ou)
Thynnus elixus cum Iure (tonyina amb salsa)
Pullus cum caryotis (pollastre amb dàtils)

SECVNDA MENSA (postres)
Dulcia panis (rostes o coques de Santa Teresa)
Hypotrimma (crema de formatge amb fruits secs)

Aigua i Vi

(Les receptes les podeu trobar a la web de *Barcino Oriens* www.barcinooriens.cat)

La societat romana (així com les altres societats antigues) era esclavista. Les dones, els homes i els nens podien tenir la condició de *servus* i ser propietat del seu *dominus* o *domina*. L'esclau s'anomenava *instrumentum vocale* (objecte que parla) i no tenia cap dret, estava sotmès a la voluntat del seu senyor, fins i tot en la vida i la mort. Els esclaus servien per fer totes les tasques que el senyor no volia fer des de cuinar a rentar passant per les tasques del camp o de les mines. Es podia esdevenir esclau si s'era fet presoner de guerra, per herència si s'era fill d'esclaus, com a càstig imposat per un jutge (per deutes, per exemple) o per voluntat pròpia.
Els esclaus, doncs, es converteixen en una mercaderia molt lucrativa per als mangones o traficants d'esclaus que recorren tot l'Imperi amb la seva compra-venda.
Així doncs als mercats hi podem trobar el lloc on es desenvolupa aquesta activitat comercial.

Legio et Legionarii. Presentació de l'exèrcit romà i els seus soldats.

A càrrec de Tallaferro, dissabte: 13.30 h i 20 h i diumenge: 13.15 h i 17.30 h

Un dels motors que van permetre a Roma convertir-se en Caput Mundi va ser l'exèrcit, la Legio i els seus soldats, els Legionarii. Aquest va ser el primer exèrcit professional de la història militar amb unes normes, disciplina, armament, estratègia i tècnica de combat que el feia plenament eficaç en el combat a camp obert i molt difícil de ser derrotat. Així mateix, la panòplia que portaven els legionaris implicava una forma de combat determinada.
Ens aproparem a veure com eren les seves armes defensives (arma) i d'atac (tela) per conèixer amb més detall un fet que ens és molt familiar, ja que quan pensem en un romà, normalment ho fem veient-lo vestit de legionari.

Munera gladiatoria. La Gladiatura i el Combat de gladiadors

A càrrec de Tallaferro, dissabte: 18 h i diumenge: 13.45 h i 19.45 h

Roma i tota la seva zona d'influència cultural es va veure arrossegada pel delit i el gaudiment dels espectacles públics. Un dels que més els agradava eren els *Ludi Gladiatorum* o els combats de Gladiadors a l'*Amphitheatrum*. Els gladiadors eren especialistes en l'*Ars Dimicandi* (art o tècnica del combat i la lluita) i per això existeixen molts tipus diferents de gladiadors que es diferencien per les seves armes i tècniques de combat. Quan s'enfronten veiem diferents maneres d'entendre la lluita, fet que delectava molt el públic.
Assistirem a la presentació d'alguns tipus de gladiadors i les seves tècniques de combat per acabar amb una petita demostració de lluita.

Conuiuium romanum. Un banquet romà, dissabte 19.15 h

A càrrec de *Barcino Oriens*, el primer grup de Recreació i Reconstrucció Històrica Romana de Barcelona que va iniciar el seu viatge en el temps el 2008 i col·labora amb el *Museu d'Arqueologia de Catalunya* i és organitzador d'aquestes Jornades Romanes.

Reconstrucció i Recreació Històrica. El món romà era ple d'actes rituals i protocol·laris. Les classes riques o patrícies generalment acabaven el dia amb un sopar o banquet en què es convidava amics i coneguts així com invitats a qui interessava enlluernar per poder establir contactes i relacions, ascendir de classe social o rebre favors.
En el banquet tot era mesurat, estudiat i preparat, des dels plats que se servien i l'ordre d'aparició fins als llocs que ocupaven els comensals o la quantitat de vi que s'havia de beure per acabar més o menys ebri.
Assistirem a un banquet romà, podrem veure com es desenvolupava i trencarem alguns mites i llegendes com el que deia que sempre acabaven en una bacanal.

Música i ball d'inspiració romana, diumenge 11 h

A càrrec de l'Escola de ball La fàbrica de somnis de Sònia Alonso.

Recreació d'una coreografia del que podria haver estat un ball a l'antiga Barcino acompanyat de música de recreació històrica provinent de grups europeus especialitzats en aquesta línia d'investigació, com l'italià Ludi Scaenici.

Màgia, diumenge 20.15 h

No és Reconstrucció ni Recreació històrica
A càrrec de l'Escuela de Magia.net.

CONFERÈNCIES, CINEMA i TEATRE a la Sala d'Actes de la Fundació Cultural Hostafrancs (c/ Torre d'en Damians, 6, entre Consell de Cent i Creu Coberta)

Dimarts 14 de juny

19 h CONFERÈNCIA

Més que menjar: significats i protocols dels àpats en el món grecoromà

A càrrec del Dr. Jordi Principal, investigador del Museu d'Arqueologia de Catalunya

Quan pensem en romans ens vénen al cap aquells referents iconogràfics de pintures murals amb escenes de banquets o les pel·lícules de Hollywood, amb aquells àpats sumptuosos caracteritzats per l'excés en el menjar, la beguda i el sexe. Però... quina dosi de realitat hi ha en aquest món imaginari? El Dr. Principal ens hi farà una mica de llum amb la seva ponència i ens explicarà els protocols que se seguien en els sopars romans i com es plasmava en aquests actes socials l'estatus dels comensals o el refinament dels amfitrions, entre d'altres aspectes.

20 h CINEMA. **Centurión**. 2010. Versió en castellà.

Director: Neil Marshall. Michael Fassbender, Dave Legeno, Axelle Carolyn, etc.

Dimecres 15 de juny

19 h CONFERÈNCIA

Ungüents i perfums. La ruta de les olors

A càrrec de la Sra. Teresa Carreras, conservadora del Museu d'Arqueologia de Catalunya

Non omnes possunt odere unguenta exotica, diu Grumi, el servent rústic de la *Mostellaria* de Plaute. Aquesta és la primera font clàssica llatina que cita la paraula *unguenta* relacionada amb una substància olorosa de naturalesa grassa que s'utilitzava per ungir. Podem considerar aquesta cita com el reconeixement de l'ús corrent de cosmètics i d'ungüents a l'antiguitat. Si l'ús de cosmètics i d'ungüents se'ns perd a l'antiguitat, el costum d'utilitzar substàncies aromàtiques és tan remota com la humanitat. Possiblement la primera forma d'obtenir aromes fou a través de la combustió, per *fumum*, amb el foc es cremaven resines, arrels i fustes oloroses que produïen un fum perfumat. Al costat dels perfums i ungüents, les espècies eren uns productes molt buscats i preuats, sovint s'utilitzaven en la preparació de productes cosmètics; les fonts assíries, la Bíblia i els autors clàssics estan d'acord a localitzar el comerç de substàncies aromàtiques, resines i encens en els regnes de l'Aràbia del Sud i que la ruta seguida arribava fins a Tir o al port de Gaza. Amb l'augment de la demanda de perfums i espècies, sobretot d'encens i de mirra, les rutes comercials van evolucionar i es crearen unes xarxes per terra i per mar que connectaven l'est amb l'oest: Índia i Aràbia amb Mesopotàmia, Síria, Fenícia, Palestina, Egipte, Grècia i Roma. I, en paral·lel, es va desenvolupar una indústria de contenidors fets de diferents materials i formes: ampolles, flascons i caixes on guardar-los, i altres utensilis per a la seva aplicació i manipulació: varetes d'os, d'ivori, de fusta, de vidre o de bronze, espàtules, plats, morters i masses, bols, etc.

20 h CINEMA. **La vida de Brian**. Monty Python, 1979. Versió en català.

Director: Terry Jones. Graham Chapman, Jonh Cleese, Terry Gilliam, Terry Jones, Michael Palin, etc.

Dijous 16 de juny

19 h CONFERÈNCIA

El cinema "Peplum" *A càrrec del Sr.Joan Banús, arxiver, historiador i expert en cinema*

El gènere "de romans" ha anat amb el cinema ben bé des dels inicis de la imatge en moviment. Seguint modes i estils ben diferents, ha arribat fins al segle XXI amb un estat de forma prou saludable. En revisarem, grosso modo, l'evolució des del cinema mut, passant pel colossalisme hollywoodià, les aventures desaforades del pèplum europeu, la decadència i ressorgiment actual, els nous mitjans amb què s'imposa el gènere, i les claus, si és que n'hi ha, per entendre què és i què podem esperar del cinema "de romans".

22 h CINEMA. **Ágora**. 2009. Versió en castellà.

Director: Alejandro Amenábar. Rachel Weiz, Max Minghella, Oscar Isaac, Ashraf Barhom, Rupert Evans...

Lloc: Pas de Fructuós Gelabert. "Cinema a la fresca" Cotxeres de Sants

Diumenge 19 de juny

18.30 h TEATRE. ***Aulularia o La comèdia de l'olla* de PLAUTE**

A càrrec del Grup de Teatre "No sabem on anem", Sala d'Actes dela Fundació Cultural Hostafrancs

Recreació Històrica. Un altre dels espectacles públics que satisfeia molt el poble romà, el de Barcino, Baetulo, Tarraco i altres ciutats romanes era el que hom anomenava *Ludi Scaenici* o espectacles teatrals. El gènere de la comèdia era el que més feia gaudir el públic ja que presentava temes d'actualitat, els criticava i satiritzava, amb la qual cosa feia esclatar de riure l'auditori. I el públic popular sempre agraeix més peces que el distreguin i l'alegrin que no pas difícils tragèdies que el capfiquin i l'entristeixin. D'entre tots els comediògrafs romans, destaca per la seva qualitat, llenguatge, estil i tractament de temes *Titus Maccius Plautus,* Plaute. Va escriure una gran quantitat de comèdies que han tingut una repercussió molt important al llarg de la història de la literatura. Una de les més reconegudes és *Aulularia* o *La comèdia de l'olla,* que parla de l'avarícia i que va inspirar, entre d'altres, *L'avar* de Molière.

Programes d'actes al carrer, dissabte 18 i diumenge 19 de juny

11 - 20 h

Mercat d'inspiració romana al c/Consell de Cent. No és reconstrucció ni recreació històrica

Expositio tabernarum. Botigues i oficis de l'antiguitat als nostres dies, al c/Rector Triadó

Reconstrucció i Recreació Històrica. Itinerari a la recerca de tot un seguit d'establiments i oficis que formen part de la nostra vida quotidiana (forns, restaurants, bars, botigues de cistelleria, de superstició i màgia...) que ja existien fa XXI segles a les ciutats romanes com *Barcino*. Veureu com eren i com creaven els seus productes a l'antiguitat clàssica.

11 - 14 h i 17- 20 h al c/ Torre d'en Damians

Officia et Tabernae romanorum. *A càrrec de l'Associació de Reconstrucció Històrica de Badalona.*

Reconstrucció i Recreació Històrica. Promoguda des del Museu de la ciutat, aquesta associació pretén recrear la vida de l'antiga Baetulo, estudiar els aspectes quotidians de la vida romana a la ciutat i difondre què i com era la Baetulo romana al gran públic. Centra les seves investigacions, fonamentades en una estricta historicitat, en els oficis i els botiguers a l'antiguitat clàssica romana.

Armillum. *A càrrec de Jordi Mambrilla, l'ofici de la Reconstrucció Històrica.*

Reconstrucció i Recreació Històrica. L'ofici d'un artesà del segle XXI al servei de la reconstrucció històrica d'objectes, armes, escuts, cascs, llances, calçat, cantimplores..., i tot allò que feien servir quotidianament els romans. Fabricació, però, sempre recolzada sobre la investigació i fonament de l'arqueologia experimental.

Punt de Divulgació Cultural

El Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona, Museu d'Història de Barcelona, Museu d'Història de Catalunya, Museu de Badalona, Cella Vinaria, etc., ens ofereixen mostres de la seva tasca per a la conservació i difusió del patrimoni romà a Barcelona, Badalona, Teià, entre d'altres ciutats del nostre entorn.

Punt d'Atenció i Informació de les Jornades. Botiga de productes

Barcino Oriens posa al vostre servei un punt d'informació sobre les Jornades *Barcino·Colonia·Romae*, la Recreació i Reconstrucció Històrica i obre una petita botiga de productes per poder recollir fons per sufragar les despeses de material, ja que és un grup sense ànim de lucre.

Taller de Vidre Bufat, al c/Torre d'en Damians, dissabte, 18 - 20 h i diumenge, 12 - 14 h

A càrrec de Robert Celades, Enginyer Químic i Dr. per la Universitat de París. Gemmòleg especialista en Diamant. Artesà Cultural. El seu treball sobre el vidre s'enfoca a l'estudi dels processos seguits a l'antiguitat per fabricar denes, amulets, ungüentaris i altres objectes de vidre.

Reconstrucció i Recreació Històrica. La producció de vidre es va anar fent cada vegada més popular a Roma i arreu de l'Imperi a partir del s. I dC ja que cada vegada s'aprecia més aquest material per la seva brillantor, fragilitat, transparència i plasticitat. Veurem la tècnica que s'utilitzava a l'antiguitat per a la producció d'objectes d'aquest material i que ha arribat fins als nostres dies. Treballarà amb vidre Venecià tipus Moretti i sense oxigen a pressió.

Jocs romans per a nens, al c/Callao, diumenge, 12 - 14 h

A càrrec del Museu D'Arqueologia de Catalunya-Barcelona.

Reconstrucció i Recreació Històrica. Els nens romans jugaven com han jugat tots els nens al llarg de la història abans de la revolució tecno-informàtica, que ha deixat asseguts molts d'aquests infants davant d'una pantalla i els ha tornat gairebé incapaços de reaccionar enfront de res que no sigui digital. Tot coneixem els jocs dels nens romans: el *turbo* (la baldufa), la *tropa* (les tabes), les *nuces relinquere* (fer punteria), els *penthe litha* (els 5 ossets), *pupas ludere* (jugar a nines), *tabula lusoria* (tres en ratlla), *io-io* (io-io), *ocellatis* (bales)..., entre molts altres jocs que podrem descobrir en aquest taller.

Programes d'actes a l'escenari, dissabte 18 i diumenge 19 de juny

11.30 h ***Presentació de les Jornades Romanes i el Mercat***

Sacra Privata. Els Rituals de la Llar, dissabte: 12 h i 17 h i diumenge: 12.15 h

A càrrec de Thaleia, Grup de Reconstrucció Històrica, provinent de Tarragona.

Una llarga i reconeguda trajectòria a Espanya i Europa en aquesta línia d'estudi i divulgació del món clàssic romà l'ha fet mereixedor del reconeixement més ampli per la seva rigorositat acadèmica i qualitat escenogràfica.

Reconstrucció i Recreació Històrica. La vida d'un ciutadà romà estava marcada per actes rituals públics i privats que permetien la seva integració dins de la *civitas*, de la ciutat. Els romans van recórrer a la religió per conservar allò que consideraven "vida privada", és a dir, la seva llar, la seva família i les seves propietats.

Oferirem quatre rituals relacionats amb la vida dels infants des que són acceptats a casa del seu pare fins que en surten per convertir-se en adults. Tots es portaven a terme davant de l'altar de la casa. Així doncs, els presentarem els *Dies Lustricus:* Ritus del Naixement, els *Dies virilis togae:* Ritus de pas de la infantesa a l'adolescència del nen, la *Sponsalia:* Cerimònia de prometatge i la *Tunica Recta:* Ritus de pas juvenil de la nena. Els quatre rituals es donaran a conèixer gràcies a un llinatge, la família *Porcia*, la qual va ser una de les més importants de Roma i de la qual van sorgir personatges tan coneguts com, per exemple,Ató el Vell.

Carmina Canere. La música a Roma.

A càrrec de Thaleia, Grup de Reconstrucció Històrica.

Reconstrucció i Recreació Històrica. Dintre del grup *Thaleia* comptem amb un equip excel·lent de professionals relacionats directament amb el món de la música i el ball que investiguen tot el procés creatiu des que es construeix l'instrument, fins que sorgeix la melodia. Coneixem que a Roma i al Laci es van desenvolupar formes de cant ritual, monòdic i coral, però no es va conservar cap testimoni de les antigues formes musicals. Ens han quedat alguns fragments de textos cantats i indicacions sobre els modes d'execució dels cants.

Al final de la República van ser freqüents els concerts en què s'exhibien imponents masses corals i grans orquestres reforçades amb instruments de música militar *(tuba, lituus, bucina, cornu).* També s'emprava l'orgue hidràulic o la *Kithara*.

A l'època imperial va arribar a Roma una gran quantitat d'instrumentistes, cantants i dansaires procedents de tot arreu.

Per part nostra reproduïm tot un seguit d'instruments musicals de l'època com per exemple la *Tibia* (instrument de vent que podia estar fet de fusta, os, ivori, etc.); la *Syrinx* (denominada avui dia flauta de "Pan"); la *Kithara* (instrument de corda) el *Crotalum* i el *Cymbalum* (percussió).

Servi ancillaeque venduntur. Venda d'esclaus

Dissabte: 13 h i 18.30 h i diumenge: 11.30 h i 18.15 h

A càrrec de Tallaferro